

Etienne van Heerden's Klimtol

Briljant opgezet, voortijdig afgewerkt

Klimtol, de nieuwe roman van Etienne van Heerden, zit zo boordevol dubbele lagen, geheime verwijzingen en verrassende combinaties, dat je als lezer helemaal paf staat over deze overweldigende creativiteit. Hoe is het mogelijk om een romanhandeling tot in de details te vervlechten met de trucs met de jojo?

Van Heerden speelt het klaar.

Het leven van Ludo Loeloeraai, de ongeëvenaarde jojo-speler, staat in het middelpunt van deze roman. Ludo zei het geordende burgerlijke bestaan al op jonge leeftijd vaarwel en trad in plattelandse zaaltjes op als jojo-virtuoos. Nu zit hij mijmerend en zich elke dag vol drinkend op de veranda van zijn eenvoudige huis in Paternoster aan de Kaapse Westkust. Ludo denkt over zijn grote successen na. Maar steeds duikt tussen de glorieuze beelden van Ludo als jojo-meester het schuldgevoel op over het jongetje dat hij tijdens een jachtige rit na een optreden heeft doodgereden. Er is uit dat verleden nog meer dat hem benauwt. Hij heeft de geheimzinnige fotografie met wie hij een woordeloze, hartstochtelijke seksuele relatie begon, diep beledigd. Deze vrouw is verdwenen en de onvoltooide belevenissen blijven door Ludo's hoofd malen. De betrekkelijke rust in Paternoster wordt verstoord wanneer het lijk van de man aanspoelt die als *kreefinspekteur* de vissers van de Westkust op de toegestane vangstquota en de grootte

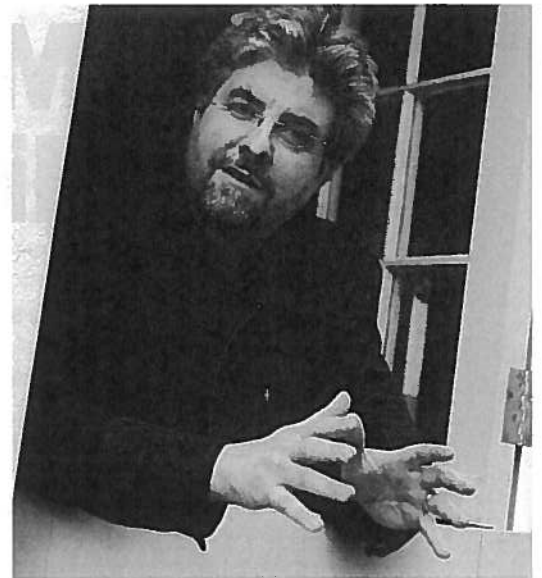
van de gevangen kreeften inspecteerde. De inspecteur heeft een hoofdwond en is vermoedelijk vermoord. Met dit lijk is de subtiële orde van Paternoster verstoord, en begint de eenheid te verbrokkelen en plaats te maken voor argwaan en de zoektocht naar een schuldige. Deze schuldige is een zondebok, een psychische en religieuze constructie om de gemeenschap te herstellen.

Buitengewoon spannend

Ludo zou als vreemde vogel in deze contreien gemakkelijk de zondebok kunnen zijn, maar deze dreiging is minder groot dan het respect dat voor hem in Paternoster ondanks alles bestaat. De haat van de gemeenschap balt zich samen in de strijd tegen Snaartjie Windvogel, die aan haar gewelddadige souteneurs in Kaapstad is ontsnapt en nu kan overleven van het beetje geld dat ze verdient door de mannen van Paternoster met de hand of de mond te bevredigen. De mannen van Paternoster zijn gefascineerd door Snaartjie en willen haar tegelijkertijd kapot maken.

Ludo zuipt veel, maar hij denkt ook veel en diep na, over zijn schuld en over de keuzes die hij in het leven heeft gemaakt. De allerbelangrijkste keuze was de jojo. De buitenwereld dwingt Ludo na te denken over de betekenis van het spel in het leven van de mens. Hoe wezenlijk is het spelen voor een vervuld bestaan? Zijn seksualiteit en de bewegingen van de jojo aan elkaar verwant?

Ludo's leven krijgt een onverwachte wending wanneer de jonge jojo-speelster Doris in Paternoster opdrukt. Doris wil met de vroegere beroemdheid Ludo aan competities deelnemen. Doris' oma blijkt de legendarische geliefde uit de hoogtijdagen van de jojo te zijn. Nu hoort Ludo haar naam: Elsabé. Doris is Ludo's kleindochter, wat haar liefde voor de jojo verklaart. De reis naar jojo-wedstrijden in Amsterdam, Zürich en Baden is succesvol, Ludo's oude élan

Etienne van Heerden / Foto: Christine Fourie

keert terug en ook de verhouding met Elsabé herinnert aan de hartstocht van vroeger. Eenmaal terug in Paternoster blijkt de moord op de kreeftinspecteur tot grote agressiviteit tegen Snaartjie te hebben geleid. De gemeenschap wil haar dood als een soort zoenoffer. Het slot is buitengewoon spannend en onverwacht menselijk.

Taalspel

De verteller in deze roman knipoogt af en toe naar de lezer die andere romans van Etienne van Heerden kent, zoals *Kikoejoe*, *In stede van die liefde* of *Die suye van Mario Salviati*. De verteller creëert daarmee niet alleen een verbond met de lezer. Hij maakt ook duidelijk dat we met een literaire schepping te maken hebben die de herkenbare elementen van de wereld als onderdelen van een spel samenvoegt. Ludo's naam, die 'ik speel' betekent, accentueert dit centrale thema. Dat spelelement schuilt bij Van Heerden ook in zijn virtuoze taalspel, waarbij afzonderlijke woorden zich vermenigvuldigen en aanzwellen tot beelden. Dat is het poëtische element van zijn proza. De integratie van de verschillende knappe jojo-trucs in deze roman is zeer goed geslaagd. De Europese episodes zijn echter ietwat teleurstellend. Vooral het optreden van Ludo en Doris in Amsterdam heeft het karakter van een anticlimax. Het is dan alsof de verteller er met zijn hoofd niet meer helemaal bij is. In de laatste hoofdstukken is de spanningsboog daardoor minder voelbaar. Redder in de nood is in de laatste fase Snaartjie. Deze bedenkingen laten echter onverlet dat *Klimtol* een fraaie roman is die voor de lezer in Nederland en Vlaanderen ook een onthulling van het gewelddadige en tezelfdertijd boeiende leven in de West-Kaap zal zijn.

Etienne van Heerden, *Klimtol*. 'n Roman. Kaapstad: Tafelberg, 2013. 347 p., R 220.

